

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто особливості визначення категорії "фінансові результати" різними вченими та узагальнено єдине визначення. Проаналізовано основні проблеми процесу обліку фінансових результатів та наведено можливі шляхи їх вирішення.

Аннотация. Рассмотрены особенности определения категории "финансовые результаты" различными учеными и обобщено единственное определение. Проанализированы основные проблемы процесса учета финансовых результатов и приведены возможные пути их решения.

Annotation. The features of the definition "financial results" given by various scholars were considered and an only definition was generalized. Main problems of the accounting process of financial results were analyzed and possible solutions were offered.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, збиток, бухгалтерський облік, економічна вигода, Звіт про фінансові результати.

В умовах сучасного розвитку ринкових відносин управління господарською діяльністю організації вимагає відповідного інформаційного забезпечення, найважливішою складовою частиною якого є дані про фінансове становище. Тому важливе значення, як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів фінансової звітності має аналіз фінансових результатів діяльності господарюючих суб'єктів. Слід зазначити, що чітке визначення сутності та змісту даного поняття є дуже важливим при прийнятті ефективних управлінських рішень, тому актуальним є дослідження теоретичної бази категорії фінансових результатів.

Метою статті є дослідження й уточнення сутності фінансових результатів як економічної категорії.

Об'єктом дослідження є фінансові результати. Предметом дослідження є уточнення фінансових результатів як економічної категорії та аналіз обліку фінансових результатів в Україні.

Питанням дослідження економічної природи фінансових результатів присвячені праці Е. Крилова, В. Власової, С. Нікітіна, та ін. [1; 2]. Ці вчені акцентують увагу на дослідженні сутності фінансових результатів з точки зору різних наукових шкіл. С. Покропивний, Г. Савицька, Р. Скалюк, О. Вороніна та інші [3 – 6] навпаки приділяють більшу увагу аналізу фінансових результатів у взаємозв'язку з активами і капіталом та зосереджують свою увагу, зокрема, на таких поняттях, як "прибуток" і "збиток".

Фінансовий результат завершує цикл діяльності підприємства, пов'язаний з виробництвом і реалізацією продукції (виконаних робіт, наданих послуг) і одночасно виступає необхідною умовою наступного етапу його діяльності. Високі значення фінансових результатів діяльності підприємства забезпечують зміцнення бюджету держави за допомогою податкових вилучень, сприяють зростанню інвестиційної привабливості підприємства, його ділової активності у виробничій та фінансовій сферах [1].

Як показали сучасні дослідження вчених, не існує єдиного трактування сутності поняття фінансові результати, ніким чітко не сформовано єдиного підходу до управління фінансовими результатами діяльності підприємств в умовах динамічного і конкурентного ринкового середовища.

Одним із найповніших визначень поняття "фінансових результатів підприємства" є наведене Вороніною О. О., а саме "фінансовий результат – якісна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства, яка в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства та зокрема відображає значущість і сталість розвитку підприємства (з погляду отриманого доходу), впливовість на його фінансово-господарську діяльність чинників зовнішнього середовища (з погляду структури та обсягів витрат) і кількісно узагальнюється у вигляді прибутків (збитків), зміни власного капіталу, його окремих складових частин" [6].

У Скалюка Р. В., автора підручника при визначенні поняття "фінансового стану підприємства" на першому місці виділено результативність даного поняття: "Фінансовий стан підприємства – підсумкова категорія результативності господарської діяльності, котра відображає величину економічних вигід отриманих (втрачених) підприємством, визначених як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, що виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку), які характеризують потенціал прибутковості, економічного зростання та розвитку підприємства" [5].

У підручнику "Аналіз господарської діяльності підприємства" сутність поняття "фінансових результатів підприємства" автор Савицька Г. В. визначає, як приріст суми власного капіталу (чистих активів), основним джерелом якого є прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, а також отриманий унаслідок надзвичайних обставин. А прибуток, у свою чергу – це частина чистого доходу, який безпосередньо отримують підприємства після реалізації продукції як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності [4].

Як показав огляд нормативно-правової бази України, у законодавстві не розглядається сутність саме поняття "фінансові результати". Зокрема, у частині законодавчих актів із бухгалтерського обліку обґрунтовано лише сутність дефініцій "прибуток" та "збиток" [7].

Відповідно до П(С)БУ 2 "Звіт про фінансові результати", прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого вони понесені [7]. Тобто у фінансовому обліку фінансовий результат розраховується як різниця між доходами та витратами.

Можна вважати, що наведені поняття не доцільно ототожнювати, оскільки недостовірність даних впливає на формування інформації про господарську діяльність в бухгалтерському обліку, а також призводить до зменшення ефективності контрольних дій над операціями суб'єктів господарювання.

Слід зауважити, що методологічні засади формування фінансових результатів та відображення їх у фінансовій звітності підприємств України відображені в П(С)БО 1 – 6, в яких передбачені основні принципи формування витрат і доходів. Проте в стандартах зображено суб'єктивний підхід до відображення витрат і доходів, а тому прибуток, визначених за правилами національного законодавства, не збігається з прибутком, визначеним за методологією міжнародних стандартів. Так, відповідно до МСФЗ, витрати відображаються у періоді очікуваного отримання прибутку, в той час як в українській системі обліку витрати відображаються після виконання певних вимог щодо документації. Особливістю міжнародних стандартів є превалювання економічного змісту над формою, тобто вони рекомендують відштовхуватися від економічної сутності операцій, а не від юридичної (законодавчих норм).

Доцільно зауважити, що міжнародні стандарти носять рекомендаційний характер. Вони не є обов'язковими і не регулюють методику і техніку обліку, яка для кожної країни різна. МСФЗ регламентують лише основні принципи формування фінансових результатів та відображення їх у фінансовій звітності. Проте впровадженню міжнародних стандартів в Україні заважає ряд факторів, таких, як: фінансова нестабільність, недосконала законодавча база і ситуація на фінансовому ринку, що постійно змінюється.

Некомпетентність бухгалтерів у сфері МСФЗ призводить до того, що вони часто намагаються внести інформацію з національної фінансової звітності у звітність, що відповідає міжнародним стандартам. У підсумку виходять абсурдні показники, які користувачі міжнародної звітності не можуть зрозуміти через їх повну непорівняність, що призводить, у кінцевому підсумку, до небажаних наслідків.

Аналіз розглянутих в економічній та обліковій літературі характеристик фінансового результату дозволяє зробити висновок, що фінансовий результат – це категорія, що в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства, як величину його отриманих (втрачених) економічних вигід у вигляді прибутку або збитку, характеризують потенціал прибутковості, економічного зростання та розвитку підприємства.

У цілому слід зазначити, що категорія фінансових результатів є складною і суперечливою, тому чітке розуміння мети її визначення дасть можливість уникнути багатьох помилок у трактуванні фінансових результатів та їх практичному використанні.

Отже, недоліком законодавства України є те, що в нормативно-правових документах, які регулюють питання організації та ведення бухгалтерського обліку, відсутнє визначення поняття "фінансові результати", а обґрунтовано лише часткові щодо нього категорії. Хоча дане поняття використовується в бухгалтерському обліку та в Плані рахунків активів, капіталу і зобов'язань господарських операцій виділено рахунки, в назві яких є дефініція "фінансові результати".

У зв'язку з цим потрібно закріпити на законодавчому рівні сутність такого поняття як "фінансові результати" та уточнити з метою однозначного розуміння трактування дефініцій "прибуток" та "збиток". А також увести у вигляді нормативно-правових актів інструкції та регламентації щодо ведення обліку фінансових результатів відповідно до МСФЗ. Це, в свою чергу, дасть можливість іноземним інвесторам детальніше проаналізувати діяльність певних суб'єктів господарювання і збільшити приплив інвестицій.

Наук. керівн. Мозгова Л. О.

Література: 1. Аналіз фінансових результатів підприємства : учебн. пособ. / Э. И. Крылов, В. М. Власова ; ГУАП. – СПб., 2006. – 256 с. 2. Никитин С. Прибыль: теоретические и практические подходы / С. Никитин // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 5. – С. 20–27. 3. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2006. – 528 с. 4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г. В. Савицька. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005. – 662 с. 5. Скалюк Р. В. Сутність та значення фінансових результатів у системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств / Р. В. Скалюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету : збірник наукових праць. – Кіровоград: Кіровоградський національний технічний університет, 2010. – Випуск 18. – Ч. 1. – С. 135–141. 6. Вороніна О. О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) [Електронний ресурс] / О. О. Вороніна. – Х., 2009. – Режим доступу : <http://disser.org.ua/file23976.html>. 7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO3.aspx>.